

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

UDSIGT TIL HIMMELBJERGET

Redaktion:
Naturstyrelsen Søhøjlandet

Tekst:
Anders Busse Nielsen

Fotografier & Illustrationer:
Anders Busse Nielsen, med
mindre andet er angivet

Layout:
Anders Busse Nielsen

Forsidefoto: Udsigt til
Himmelbjerget fra tur-
bådenes anløbsbro i Laven.

INDHOLD

The Sky Mountain	4
Indledning	5
Om afbildning og aflæsning af landskabet	7
Metode	6
Udsigt når man kommer fra vest	10
Udsigt fra Ålekroen – indsejlingen til Julsø	12
Udsigt fra Møgelø og Julsø	14
Udsigt fra bunden af Slangestien	16
Udsigt fra foden af Trappen	17
Udsigt når man kommer fra øst	18
Udsigt ved ankomst til Ry	20
Udsigt fra gadebilledet i Ry	22
Udsigt fra Himmelbjergvej	24
Udsigt hvor stimøde ved Ørneboden	25
Forandringer i udsigten før og nu – et grafisk overblik	26
Forandringer i udsigten - Konklusion på analyser	30
Forslag til restaurering af udsigter	34

Himmelbjerget er ikke et bjerg. Det er ikke engang en rigtig bakke. For geologer er Himmelbjerget en falsk bakke! Alligevel må alverdens bjerge og rigtige bakker misunde Himmelbjerget dets navn og med længsel tænke, hvorfor det ikke er en af dem, der hedder Himmelbjerget.

The Sky Mountain

Falsk bakke eller ej, så er Himmelbjerget et fantastisk naturbeskrivende navn. Jeg kan ikke forestille mig et navn, der er mere rammende for vores danske bjerg, hvor himmel og jord mødes i horisonten, og hvor selv samme himmel og 'bjerg' spejler sig i Julsø' blanke vand, hvis bred også er Himmelbjergets fod.

Anders Busse Nielsen, den 31. august 2022

INDLEDNING

Himmelbjerget er nok Danmarks mest kendte og besøgte udsigtspunkt, og Himmelbjerget er nok også Danmarks meste kendte udsigt. Med beliggenhed ud til Julsø og Gudenådalen ses Himmelbjerget fra nær og fjern, og synet af den store, stejle bakke med tårnets silhuet mod himlen, er ligeså kendt som udsigten fra Himmelbjergets top.

Udsigten fra det omgivende landskab til Himmelbjerget opleves langt oftere end udsigten fra toppen. Allerede på Steen Steensen Blicher' tid, var Himmelbjerget oftere set end besteget. *"Nogle Gange førte min Vej mig i dets Nærhed; men mine Rejsers Meed tillode intet Sidespring, og jeg maatte lade mig nøje med, i en halv Miils Afstand at betragte det danske Schwarzwald."* Orderne er fra hans velkendte novelle *Himmelbjerget* fra 1833, i hvilken han måtte give fortabt i forhold til at skildre det fantastisk syn. *"Min Pen er ingen Pensel. Rejs! Rejs selv til Himmelbjerget, og see!"*.

De nationalromantiske landskabsmalere læste Steen Steensen Blichers novelle, og rejste ud for at skildre dette 'sublime' landskab. Deres malerier skildrede landskabet med Himmelbjerget i det fjerne, med Himmelbjerget tæt på, fra Himmelbjergets fod såvel som fra bjergets top. Den dag i dag er det stadig de mange 'lag' i udsigten, der gør Himmelbjerget til et smukt landskabeligt pejlemærke.

Jeg har boet med udsigt til Himmelbjerget i seks år. En smuk udsigt som synes at have været dejlig uforandret. Præcis som jeg, og mange andre ønsker, at vores hverdagslandskab skal opleves, når nærmest alt andet forandrer sig i stadig højere fart. Folk der har et længere tidsperspektiv, end sølle seks år, påpeger imidlertid at udsigten har forandret sig og, at udsigten til Himmelbjerget var bedre før end nu.

Hvordan var udsigten til Himmelbjerg før, og hvordan har udsigten forandret sig? Giver svar på disse spørgsmål anledning til at stille det kontroverselle men også relevante og måske ligefrem nødvendige spørgsmål om, der skal gøres noget ved den nuværende, og dermed også den fremtidige udsigt til Himmelbjerget?

På Tårnkommitteens opfordring, er udsigten til Himmelbjerget, som den var *før* og er *nu* derfor studeret ved hjælp af sammenlignende analyser. Formålet er at:

- Illustrere, *hvorledes* udsigten har forandret sig,
- Frembringe et fagligt beslutningsgrundlag for restaurering af udsigter
- Udarbejde konkret forslag til rydning og beskæring ved udsigter

Vilhelm Kyhns maleri "Udsigt mod Himmelbjerget fra Ry Station" (1891). Himmelbjerget og dets dybe, stejle fald ned mod Julsø danner maleriets prominente horisontlinje. Ingen træer i maleriets forgrund eller mellemgrund bryder denne horisontlinje. Alligevel har Kyhn undladt at male Himmelbjergtårnet. Kilde: RKMm0114, Ribe Kunstmuseum.jpg

Udsigt til Himmelbjerget i 1901 ved ankomsten til Ry ad Skanderborgvej. Billedet er taget udenfor Ry, men Himmelbjergets profil i horisontlinjen er sammenlignelig med Vilhelm Kyhns maleri. Forskellen er at fotografen ikke har kunne undlade at medtage Himmelbjergtårnet. Kilde: Ry Arkiv, B3464. Fotograf ukendt

OM AFBILDNING & AFLÆSNING AF LANDSKABET

Himmelbjerget er meget mere end et storslået landskab – det er både naturarv og kulturarv. Men her er det Himmelbjerget som landskab, og mere præcist udsigterne til Himmelbjerget, der stilles skarpt på.

I sidste halvdel af 1800-tallet blev Himmelbjerget et yndet motiv hos de nationalromantiske malere. Især Vilhelm Kyhn har haft stor betydning for, at Himmelbjerget er blevet en del af den nationale kunst. Fra 1873 og frem til sin død 30 år senere tilbragte han alle sine somre i den nye Ry Stationsby. Kyhn drev desuden en tegne- og maleskole for kvinder, og hans atelier i København var samlingssted for en række yngre mandlige malere. Mange af dem rejste med på Kyhns årlige rejse til Jylland. Efterhånden udviklede det sig til en hel lille kunstnerkoloni, der i eftertiden er blevet omtalt som Himmelbjergmalerne.

Vilhelm Kyhn var naturromantiker og forholdt sig konservativt til nye strømninger i kunsten såvel som i landskabet. Blandt andet syntes han, at det nye Himmelbjergtårn, der blev indviet den 5. juni 1875 som minde om Frederik 7, Grundlovens giver, ødelagde dette storslåede landskab. Himmelpinden, som han kaldte tårnet, var i hans øjne ødelæggende for naturoplevelsen. Fortællingen har siden været, at han derfor sørgede for at skjule tårnet naturligt på sine malerier, f.eks. ved at vælge perspektivet, så træer dækkede for tårnet. Det kendte maleri *Udsigt mod Himmelbjerget fra Ry Station* (1891) er ofte nævnt som eksempel på dette. Men sandheden om selvsamme billede er, at Kyhn var så meget naturromantiker, at han tog sig kunstnerisk frihed til helt at udelade tårnet, selvom det ikke var naturligt skjult bag træer. Kyhn har simpelthen undladt at male Himmelbjergtårnet.

Måske havde Kyhn det med Himmelbjergtårnet, som mange danskere i dag har det med vindmøller? Begge 'forstyrrer' horisontlinjen, og det er nærlæggende at sammenkoble Kyhns aversion for Himmelbjergtårnet med dets markante påvirkning af landskabets horisontlinje og dermed landskabskarakteren. Som en grundlæggende dimension i vores perception af landskabet, søger øjet intuitivt mod horisontlinjen, der definerer oplevelsen af skala. Horisontlinjen er med andre ord styrende for den måde, vi aflæser (perception) og oplever et landskab.

Landskabets terrænformer og bevoksningsafgrænsninger danner desuden stærke visuelle ledelinjer (visual force), der er styrende for oplevelsen af form og rum, og dermed også for den bærende landskabskarakter. Øjet søger naturligt ned langs konvekse former i landskabet og op langs konkave former, og eftersom skovbryn rejser sig i landskabet, er deres forløb særligt definerende.

Horisontlinjen, landskabets terrænformer og bevoksningsafgrænsninger er ligeså centrale for en analyse af udsigter til Himmelbjerget før og nu, som de var for Himmelbjergmalernes valg af motiv for deres malerier, og den landskabskarakter de ønskede at formidle. Men på grund af himmelbjergmalernes kunstneriske frihed, er deres malerier ikke 'troværdige' som kildemateriale for en sammenlignende analyse af nutidens udsigter til Himmelbjerget. Derfor benyttedes historiske fotografier og fotografier taget fra 'samme' sted i januar 2022.

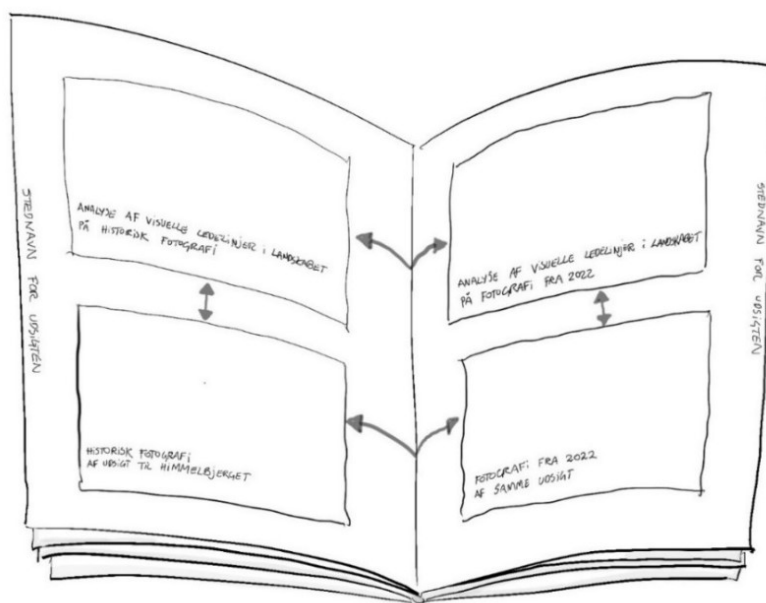
METODE

For at belyse udsigten til Himmelbjerget før og nu, er der udvalgt i alt 8 udsigter. Mange andre udsigter er fravalgt. De udsigter, der analyseres, er valgt så de tilsammen danner to billedserie (Serial Vision), der formidler forskellige lag i udsigten til Himmelbjerget, som den opleves fra offentligt tilgængelige steder. Den ene billedserie er fra Ry siden og den anden fra Silkeborg siden:

- Himmelbjerget og dets landskabelige forankring på kanten af Gudenådalen
- Himmelbjergtårnet som landskabeligt varetegn i horisontlinjen
- Ankomsten til Himmelbjerget fra søsiden og fra landsiden
- Til fods det sidste stykke hen til udsigtspunktet ved Himmelbjergtårnet

Tilsammen danner de fire udsigter fra Silkeborg siden en billedserie af de forskellige 'lag' i udsigten til Himmelbjerget, som f.eks. opleves af besøgende, der ankommer til Himmelbjerget med Hjejlebådene. Tilsvarende danner de fire udsigter fra Ry siden en billedserie af de forskellige 'lag' i udsigten til Himmelbjerget, som opleves af besøgende, der kommer kørende til Himmelbjerget fra øst.

Forandringer i udsigten til Himmelbjerget kortlægges ved at sammenligne og analysere fotografier fra første halvdel af 1900-tallet med nye fotografier fra januar 2022. Silkeborg Arkiv og Ry Arkiv har været behjælpelige med søgning af historiske fotografier i deres arkiver og velvilligt formidlet digitale filer af de valgte fotografier. Historiske fotografier indgår ikke i analyse af udsigten ved ankomsten til Himmelbjerget og til fods hen mod udsigtstårnet. Hvert fotografi ledsages af en analytisk tegning, der forenkler og tydeliggør visuelle ledelinjer (visual force) i horisonten og dominerende landskabsformer (se også afsnittet om afbildning og aflæsning af landskabet side 7). Tegningerne er håndgjorte og skitse-mæssige – uden at være sjuskede.

Fotografi og analyse af den enkelte udsigt formidles på ét opslag, så man let kan sammenligne fotografier fra før og nu samt fotografier og de analytisk tegninger.

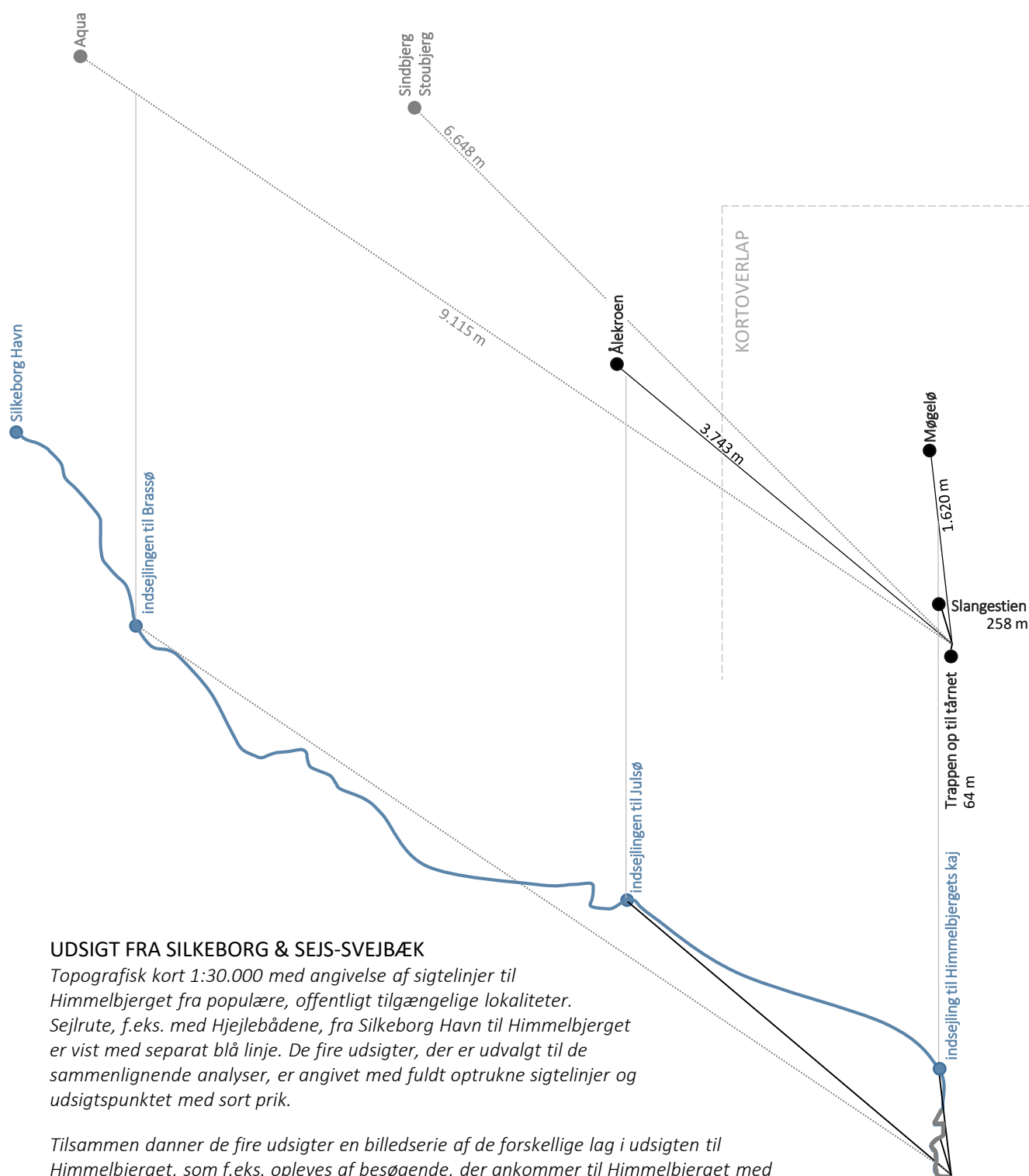
*Med afsæt i historiske fotografier er en række udsigter
er blevet fotograferet og på fototurene blev visuelle
ledelinjer i horisonten og øvrige landskabsformer
sammenfattet i hurtige skitser sammen med de
første overvejelser om mulige tiltag.*

*På kontoret blev fotografierne lagt ind på iPad og
brugt som underlag for udarbejdelse af de
analytiske tegninger i programmet Procreate.*

*Udsigt til Himmelbjerget fra Hjejlebroen ved Aqua.
Udsigten har mange ligheder med den analyserede
udsigt fra Ålekroen.*

HIMMELBJERGET

UDSIGT NÅR MAN KOMMER FRA VEST

UDSIGT FRA SILKEBORG & SEJS-SVEJBÆK

Topografisk kort 1:30.000 med angivelse af sigtelinjer til Himmelbjerget fra populære, offentligt tilgængelige lokaliteter. Sejlroute, f.eks. med Hjejlebådene, fra Silkeborg Havn til Himmelbjerget er vist med separat blå linje. De fire udsigter, der er udvalgt til de sammenlignende analyser, er angivet med fuldt optrukne sigtelinjer og udsigtspunktet med sort prik.

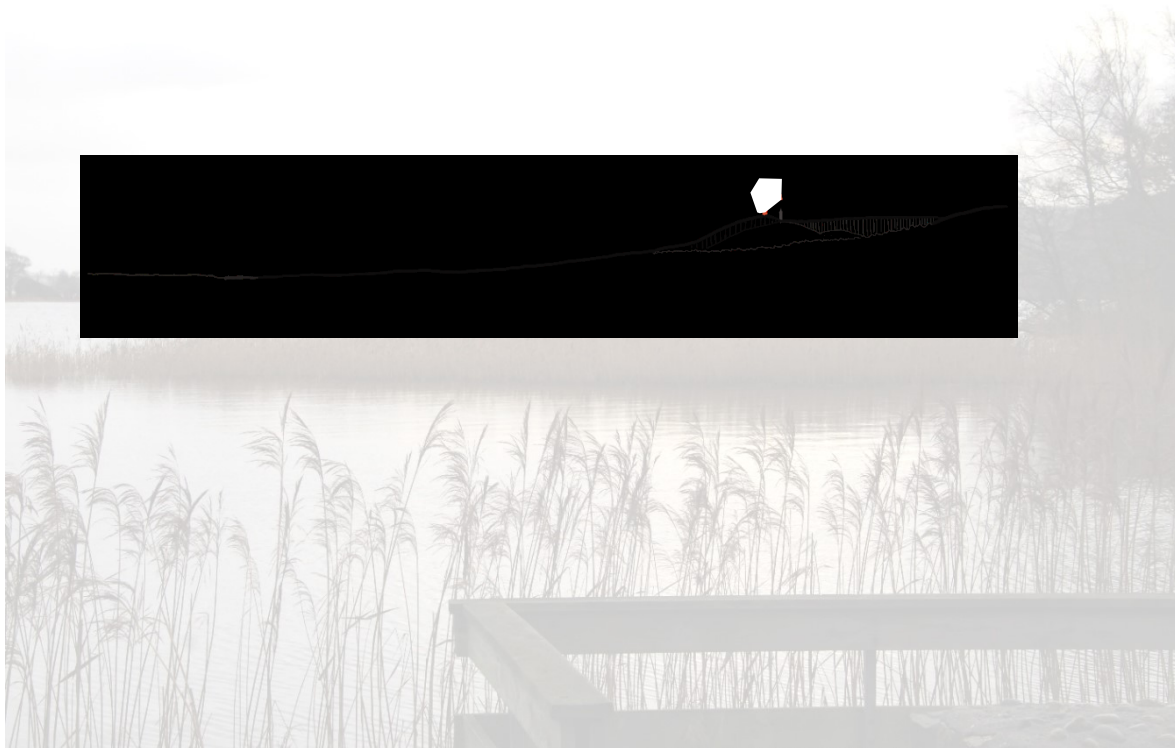
Tilsammen danner de fire udsigter en billedserie af de forskellige lag i udsigten til Himmelbjerget, som f.eks. opleves af besøgende, der ankommer til Himmelbjerget med Hjejlebådene. Ved Ålekroen opleves Himmelbjergets sammenhæng med Gudenådalene. Udsigten fra Ålekroen repræsenterer også udsigten fra indsejlingen til Julsø. Fra Møgelø ses den markante bakkeformation med Himmelbjergtårnet som varetegn. Udsigten fra Møgelø repræsenterer også udsigten fra Julsø, f.eks. når Hjejlebådene sejler ind mod Himmelbjerget. Fra foden af Slangestien ledes blikket mod Himmelbjergtårnet mens stien fører rundt om og bag om bakken. Ved trappen, der afslutter Slangestien, går man direkte op mod tårnet.

Himmelbjergets markante og stejle bakkeformation fremtræder tydeligt med Himmelbjergtårnet placeret i den ubrudte horisontlinje.

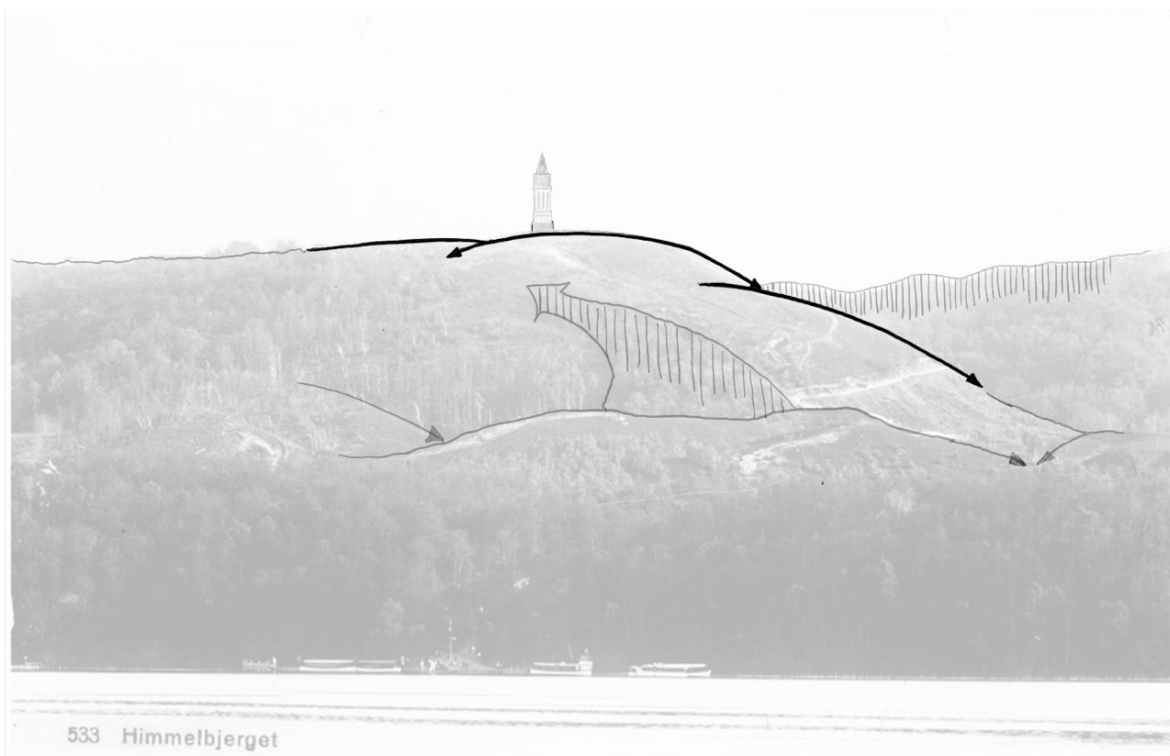
Udsigt til Himmelbjerget fra Ålekroen (Snaggårdsholt) ca. 1930. Kilde: Silkeborg Arkiv, B1042. Fotograf ukendt. Udsigten er også repræsentativ for udsigten ved indsejlingen til Julsø.

Skov har ændret horisontlinjen, så Himmelbjerget fremtræder med et fladere og mindre dybt fald ned mod Julsø, og Himmelbjergtårnet står 'bag' horisontlinjens højdepunkt. Skravering angiver, hvor horisontlinjen udgøres af trækrone.

Himmelbjerget i sigte den 13. januar 2022 ved indsejlingen til Julsø fra Svejlbæk snævringen. Her set fra Ålekroen.

533 Himmelbjerget

Himmelbjergets markante bakkeformation fremtræder tydeligt. Kollen med Himmelbjergtårnet ligger frit som højdepunktet i horisontlinjen. Skravering angiver, hvor horisontlinjen udgøres af trækroner.

533 Himmelbjerget

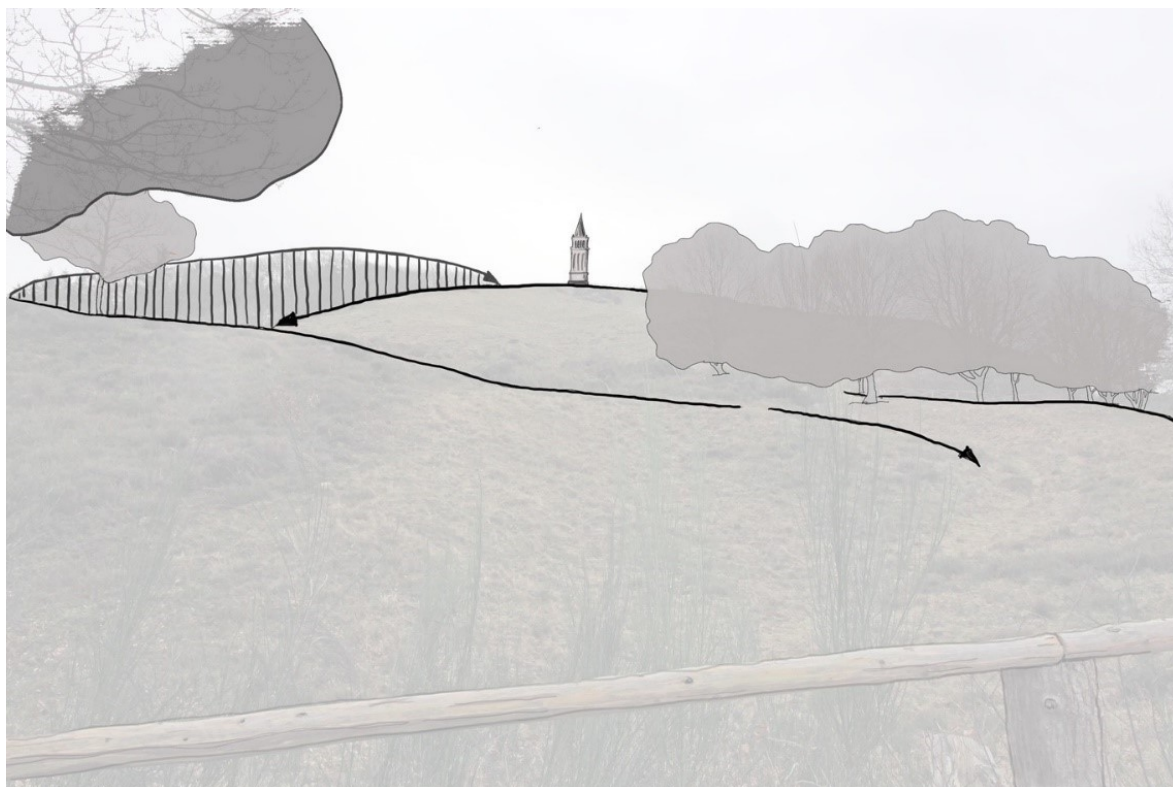
Himmelbjerget set fra Julsø/Møgelø. Årstal ukendt, men vurderes at være fra 1920-30'erne. Kilde: Silkeborg Arkiv, B7980. Fotograf: Hans Pors. Udsigten er også repræsentativ for oplevelsen fra Hjejlebådene, når de sejler ind mod anløbskajen ved Himmelbjerget.

Skov har ændret horisontlinjen, så horisontlinjen har fået et nyt højdepunkt, der overlapper med Himmelbjergets kol og slører oplevelsen af dens fald mod øst. Himmelbjergtårnet står på horisontlinjens 'næst øverste trin'. Skovbrynets abrupte, lige forløb ned mod Julsø udgør en visuel ledelinje, der står i kontrast til landskabets former. Skravering angiver, hvor horisontlinjen udgøres af trækroner.

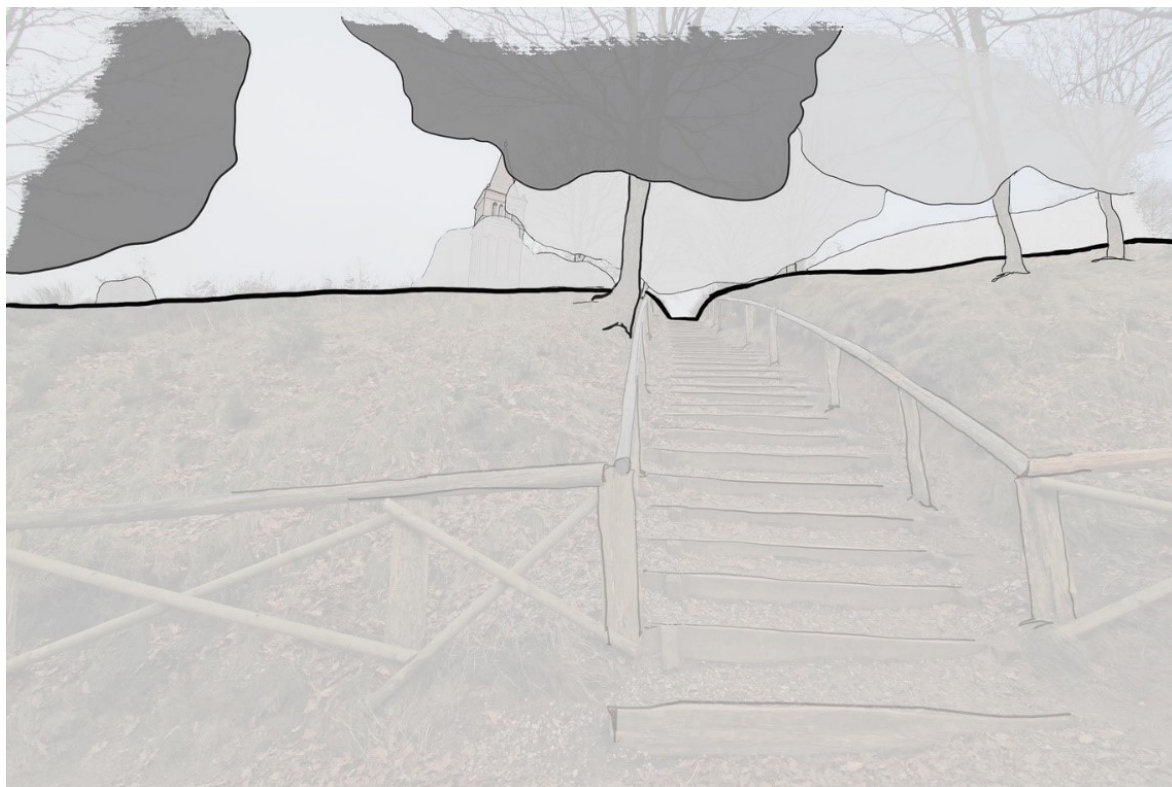
Himmelbjerget set fra Julsø/Møgelø den 18. januar 2022.

Ved foden af Slangestien ledes blikket mod Himmelbjergtårnet, mens stien fører bag om bakken. De spredte egetræer langs Slangestien giver udsigten til tårnet dybde, ved at danne forgrund og mellemgrund. Skoven på østsiden af Himmelbjerget har dannet en ny, højere horisontlinje, der går ind over Kollen.

Udsigt til Himmelbjerget, når man kommer ud af bøgeskoven og begynder at gå op ad Slangestien, 21. januar 2022.

Herfra går man direkte op mod tårnet. Oplevelsen af tårnets 'frie' placering på Kollen sløres af træer og træopvækst på vest siden af trappen, særligt i sommerhalvåret.

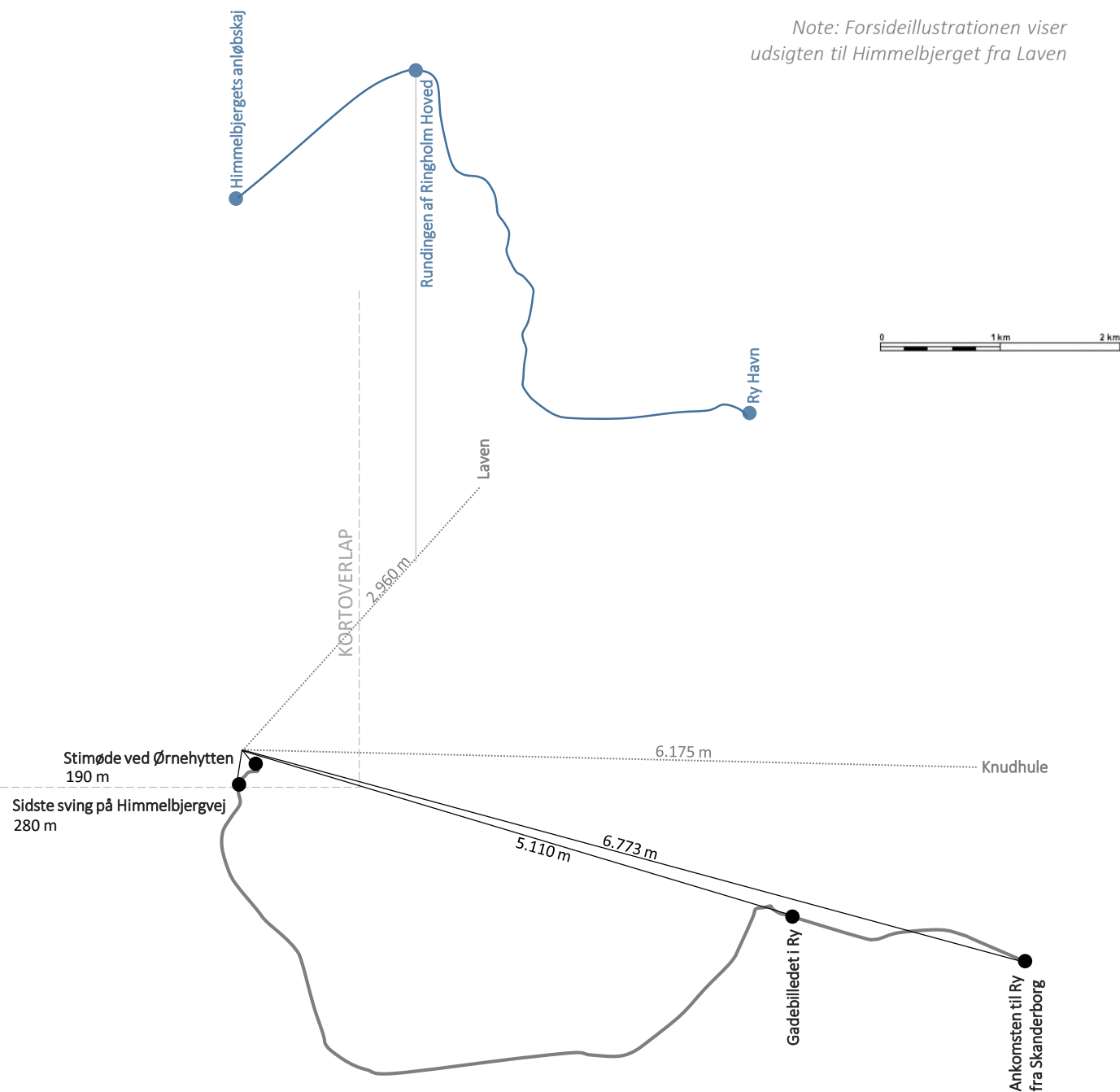
Udsigt fra foden af trappen, der leder fra Slangestien op til Himmelbjergtårnet og udsigtspunktet, 21. januar 2022.

Udsigt til Himmelbjerget fra Knudhule. Udsigten har ligheder med den analyserede udsigt fra gadebilledet i Ry.

HIMMELBJERGET

UDSIGT NÅR MAN KOMMER FRA ØST

Note: Forsideillustrationen viser udsigten til Himmelbjerget fra Laven

UDSIGTER FRA RY, KNUDHULE & LAVEN

Topografisk kort 1:30.000 med angivelse af udsigter til Himmelbjerget fra velkendte, offentligt tilgængelige lokaliteter. Sejlroute, f.eks. med Hjejlebådene, fra Ry Havn til Himmelbjerget er vist med separat blå linje. De fire udsigter, der er udvalgt til sammenlignende analyser, er angivet med sorte sigtelinjer og udsigtspunktet med sort prik.

Tilsammen danner de fire udsigter en billedserie af de forskellige 'lag' i udsigten til Himmelbjerget, som opleves af besøgende, der kommer kørende fra Skanderborg ad Skanderborgvej, Kyhnsvej, Rodelundvej og Himmelbjergvej - ruten er vist med grå linje. Ved ankomsten til Ry opleves Himmelbjergets sammenhæng med Gudenådalene. Fra gadebilledet i Ry (Kyhnsvej) ses Himmelbjergtårnet som blikfang i horisontlinjen. Ved ankomsten til Himmelbjerget anes Himmelbjergtårnet ved det sidste sving på Himmelbjergvej. Når bilen/cyklen/bussen er parkeret, og man går til fods mod udsigtspunkter, anes Himmelbjergtårnet svagt mellem træerne, hvor de to stier fra P1 mødes ved Ørneboden.

Himmelbjerget og dets landskabelige forankring på kanten af Gudenådalen fremtræder tydeligt i det næsten træløse landskab. Himmelbjergets fald hele vejen ned til dalbunden er tydelig, og Himmelbjergtårnet er et markant visuelt fikspunkt i horisontlinjen.

Udsigt til Himmelbjerget i 1901 ved ankomsten til Ry ad Skandereborgvej. Savmøllen ved Knudsvej er en karakteristisk bygning midt i billedet. Den brændte i 1909. Ry kirke blev bygget i 1913, hvor den lille gård forrest til højre ligger. Kilde: Ry Arkiv, B3464. Fotograf ukendt.

Skovens kronetag har løftet horisontlinjen, så Himmelbjergets fald ned mod dalbunden er mindre stejlt, og det kun er Himmelbjergtårnets tag, der anes i horisontlinjen.

Udsigt til Himmelbjerget ved ankomsten til Ry den 17. januar 2022.

Himmelbjerget fremtræder tydeligt i det nærmest træløse landskab, med Himmelbjergtårnet som et markant visuelt fikspunkt i horisontlinjen.

Udsigt til Himmelbjerget fra gadebilledet i Ry ca. 1900 (Kyhnsvej). Himmelbjerget og et hus på "Birkhede", sandsynligvis Birksøhus, ses i det fjerne. Kilde: Ry Arkiv, B1500. Fotograf: Knud Nielsen Baunsgaard.

Skoven på Birkhede bryder horisontlinjen, og skoven på østsiden af Himmelbjerget har løftet horisontlinjen, så kun Himmelbjergtårnets tag der stikker op over skovens silhuet.

Udsigt til Himmelbjerget fra Ry den 17. januar 2022.

Himmelbjergtårnet er i øjenhøjde. I vinterhalvåret ses næsten hele tårnets profil. I sommerhalvåret lukkes udsigtskilen af træernes løvværk.

Udsigtskile til Himmelbjerget i det sidste sving på Himmelbjergvej, lige inden ankomsten til P1, den 21. januar 2022.

Skoven danner en klar og tydelig indramning af legepladsen, men løvværket lukker også for kig til Himmelbjergtårnet.

Til fods på vej til udsigtspunktet passerer alle besøgende punktet, hvor de to stier fra P1 mødes ud for Ørneboden og leder videre til udsigtspunktet. Tårnets silhuet anes svagt bag det lille grantræ midt i billedet, den 21. januar 2022.

An aerial photograph of Himmelbjerget, a large forested hill. The image shows a dense green forest covering most of the hill. In the upper left, there is a small building with a red roof and a paved area. In the center, there is a small, dark, rectangular structure on a grassy patch. The bottom right shows a winding path through the forest. The text 'HIMMELBJERGET FORANDRING I UDSIGT ET GRAFISK OVERBLIK' is overlaid in white, bold, sans-serif font at the top.

HIMMELBJERGET

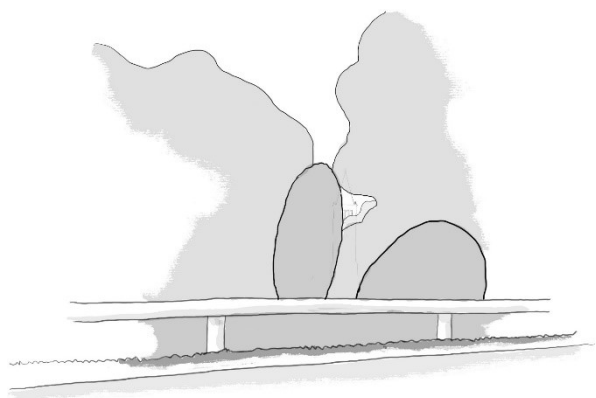
FORANDRING I UDSIGT

ET GRAFISK OVERBLIK

Skråfoto 17. juni 2021. Kilde: Kortforsyningen

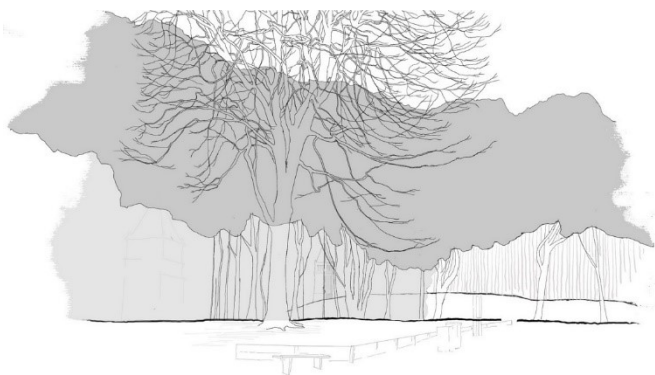
Udsigt i sidste sving før P1

Himmelbjergtårnet er i øjenhøjde. I vinterhalvåret ses næsten hele tårnets profil. I sommerhalvåret lukker træernes løvværk udsigtskilen.

Sammenfletning af stier fra P1

Skoven danner en klar og tydelig indramning af legepladsen, men løvværket lukker også for kig til Himmelbjergtårnet.

Udsigt ved foden af trappen

Herfra går man direkte op mod tårnet. Oplevelsen af tårnets 'frie' placering på Kollen sløres af træer og opvækst vest for trappen, særligt i sommerhalvåret.

Udsigt ved foden af Slangestien

Ved foden af Slangestien ledes blikket mod Himmelbjergtårnet, mens stien fører bag om bakken. De spredte egetræer langs Slangestien giver udsigten til tårnet dybde, ved at danne forgrund og mellemgrund. Skoven på østsiden af Himmelbjerget har dannet en ny, højere horisontlinje, der går ind over Kollen.

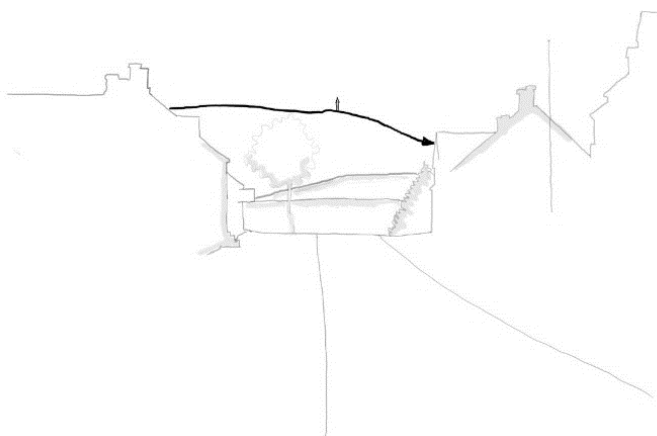
Udsigt i 1901 ved ankomsten til Ry

Himmelbjerget og dets landskabelige forankring på kanten af Gudenå-dalen fremtræder tydeligt i det næste træløse landskab. Himmelbjergets fald hele vejen ned til dalbunden er tydelig, og Himmelbjergtårnet er et markant visuelt fikspunkt i horisontlinjen.

Udsigt fra gadebilledet i Ry, ca. 1900

I det nærmest træløse landskab fremtræder Himmelbjerget tydeligt med tårnet som et markant visuelt fikspunkt i horisontlinjen

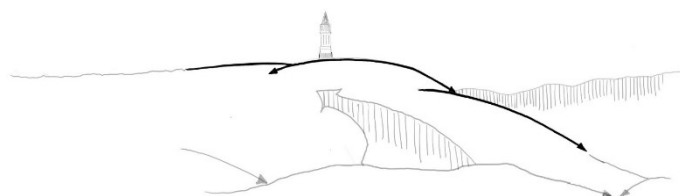
Udsigt fra Ålekronen ca. år 1930

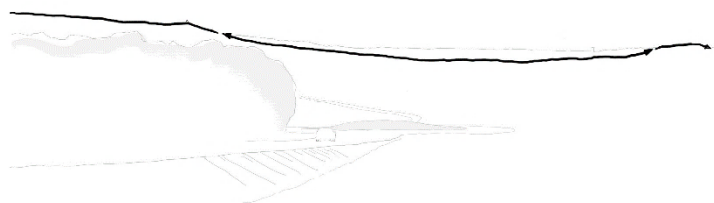
Himmelbjergets markante og stejle bakkeformation fremtræder tydeligt med Himmelbjergtårnet placeret i den ubrudte horisontlinje.

Udsigt fra Møgelø/Julsø ca. år 1930

Himmelbjergets markante bakkeformation fremtræder tydeligt. Kollen med Himmelbjergtårnet ligger frit som højdepunktet i horisontlinjen.

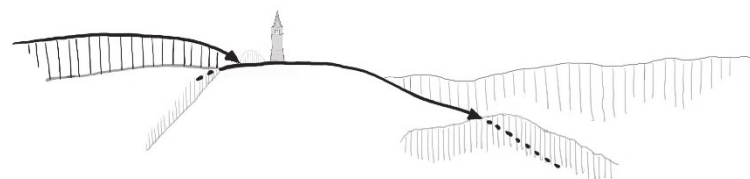
Udsigt ved ankomsten til Ry i 2022
Skovens kronetag har ændret horisontlinjen, så Himmelbjergets fald ned mod dalbunden er mindre stejlt, og det kun er Himmelbjergtårnets tag, der anes i horisontlinjen.

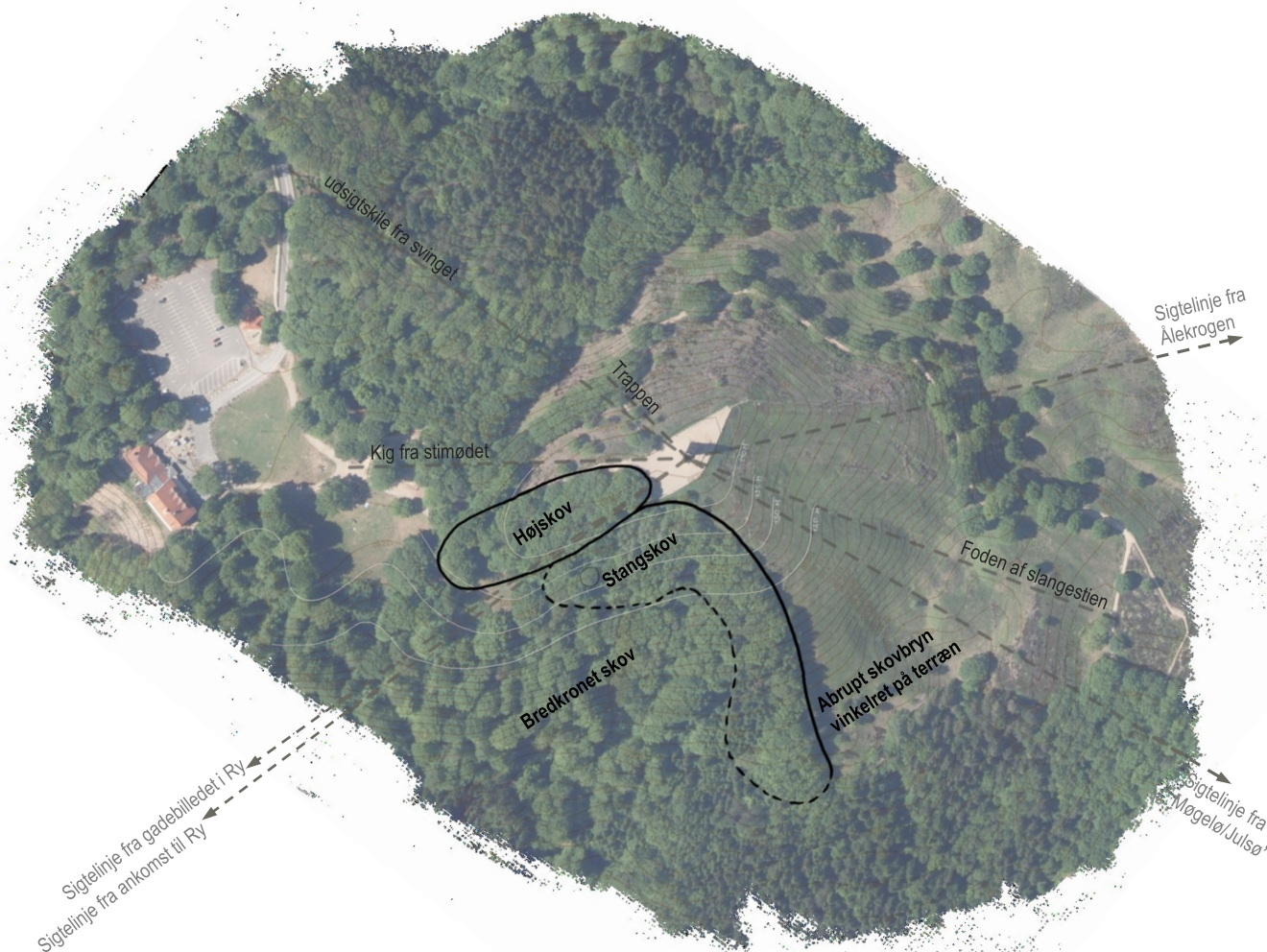
Udsigt fra Ry 'Hovedgade' i 2022
Skoven på Birkhede bryde horisontlinjen, og skoven på østsiden af Himmelbjerget har løftet horisontlinjen, så kun tårnets tag stikker op.

Udsigt fra Ålekronen i 2022
Skov har ændret horisontlinjen, så Himmelbjerget fremtræder med et fladere og mindre dybt fald ned mod Julsø, og Himmelbjergtårnet står 'bag' horisontlinjens højdepunkt.

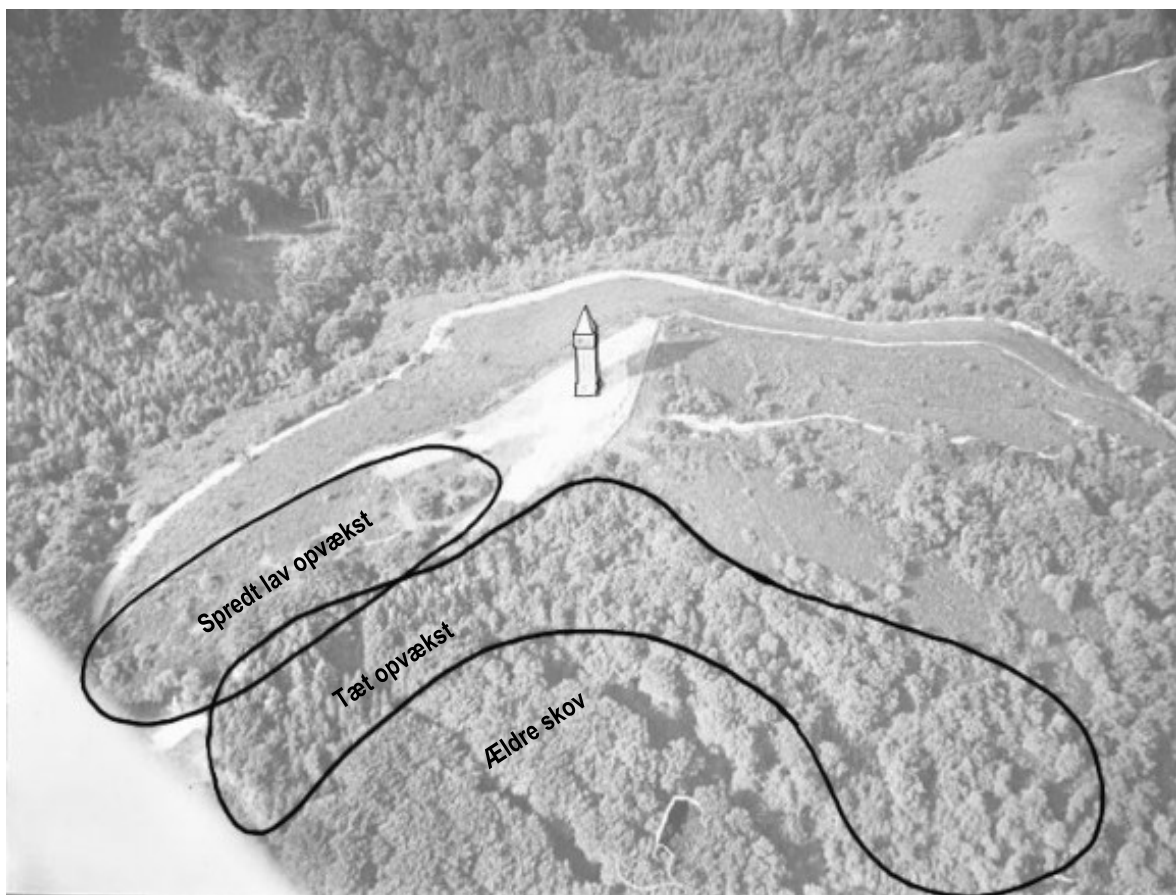
Udsigt fra Møgelø/ Julsø i 2022
Skov har ændret horisontlinjen, så horisontlinjen har fået et nyt højdepunkt øst for Himmelbjerget, der overlapper med og slører oplevelsen af Kollen og fald mod øst. Himmelbjergtårnet er placeret på horisontlinjens 'næst øverste trin'. Skovbrynets abrupte, lige forløb ned mod Julsø udgør en visuel ledelinje, der står i kontrast til landskabets former.

FORANDRINGER I UDSIGTEN – KONKLUSION PÅ ANALYSER

Himmelbjergets navn fortæller om stedet, hvor himmel og jord mødes. Men stedet er ved at udvikle sig til mødet mellem himmel og skov. Fra Ry har udsigten til Himmelbjerget forandret sig fra, at tårnet tronedet frit på kanten af den store bakkes fald ned mod Julsø til, at være en skovklædt bakke, hvor kun tårnets 'hat' skimtes. Fra Silkeborg, Sejs-Svejbæk og Julsø dannes horisontlinjen nu af skovens silhuet. Himmelbjerget fremtræder med fladere og mindre dybt fald ned mod Julsø og Himmelbjergtårnet står bag horisontlinjens højdepunkt. Skoven afslutning i et stejlt skovbryn, der løber i en lige linje ned mod Julsø, står i kontrast til landskabets former. En kontrast der forstærkes af, at bakkesiden mellem skovbrynet og Slangestien i dag er helt træløs.

Det der i 1920' og 1930erne var sparsom, spredt lav opvækst af træer i arealet mellem de to stier, der leder fra plæneområdet til Himmelbjergtårnet, har i dag udviklet sig til højskov med sammenhængende kronedække. Tilsvarende har opvækst af eg rykket skovbrynets forløb fra toppen ned mod Julsø længere mod vest. Øvrige spredte træer er ryddet.

Skråfoto af Himmelbjergets kol, år 1928-33. Kilde: Danmark set fra luften, id: NL64782-001.

REFLEKTION

Hvis Himmelbjergtårnet var et fredet fortidsminde, ville lovgivning og retningslinjer værne udsigten og foreskrive rydning af træer og buske. Fortidsmindebeskyttelseslinjen går 100 meter ud.

Hvis Himmelbjergtårnet var en kirke, ville lovgivning og retningslinjer værne det frie udsyn til kirken. Kirkebyggelinjen går 300 meter ud.

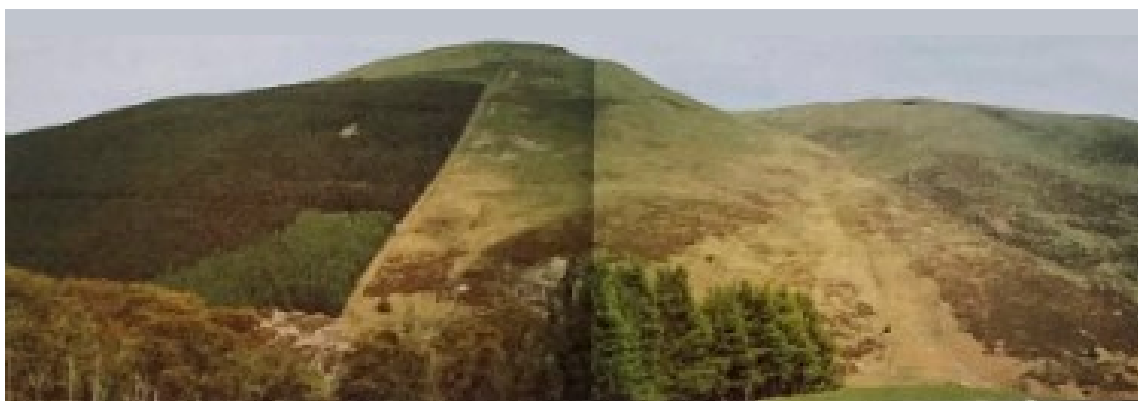
© Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering

Ortofoto fra COWI

COWI har den fulde ophavsret til Sommer ortofotos (DDO®land). Det er kun tilladt at tage kopier eller udprinte ortofotos (DDO®land) til dit eget private brug indenfor husstanden, eller hvis din institution har købt brugsrettigheder hos COWI. Øvrig kommerciel anvendelse er ikke tilladt og vil kunne retsforfølges.

Skovens silhuet har ændret horisontlinjen, så Himmelbjergtårnet er placeret på 'næst øverste trin'. Det tætte skovbryn danner en dominerende visuel ledelinje, der står i kontrast til landskabets former. Skovens manglende samspil med landskabsformerne har slående ligheder med nedenstående eksempel fra Thornthwaite Forest i Darling How, UK. Foto: <https://birkhede.dk/de/attraktionen/himmelbjerget>

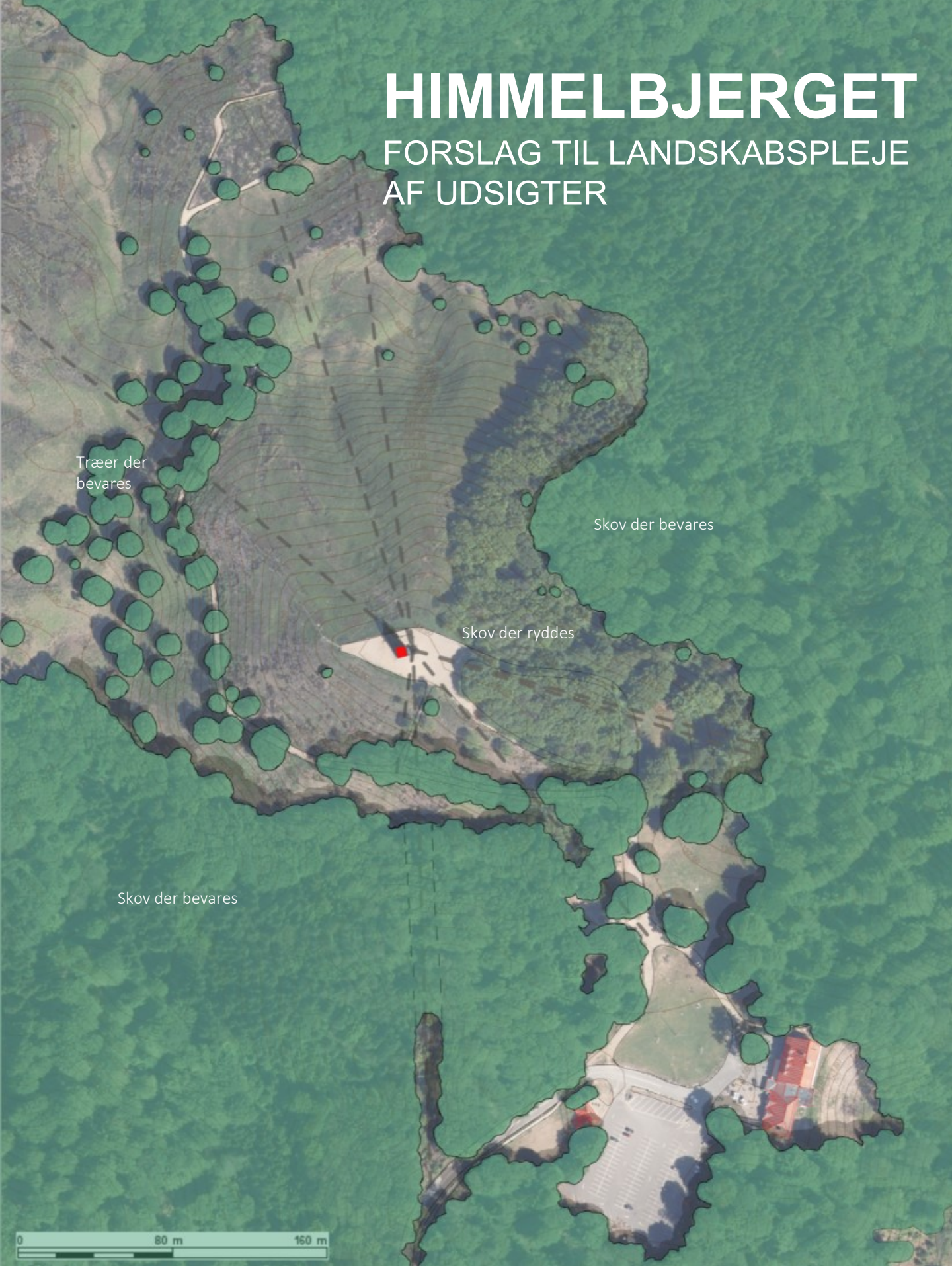
Thornthwaite Forest i Darling How, UK. Plantageskoven slutter i et abrupt bryn hvis forløb er i kontrast til landskabets øvrige former.

Illustration af UK Forestry Commissions anbefaling til, hvordan skoven bør afgrænses, for at understøtte stedets bærende landskabskarakter. Kilde: Forest Landscape Design Guidelines. UK Forestry Commission, London 1989.

HIMMELBJERGET

FORSLAG TIL LANDSKABSPLEJE AF UDSIGTER

Forslag til bearbejdning af skovens afgræsning på Himmelbjerget illustreret på luftfoto fra 2020. Skovens fremtidige udstrækning og afgrænsning er vist med grøn, delvis transparent farve. Øvrige træer der ses på luftfotoet foreslås ryddet eller beskåret. Illustration: Anders Busse Nielsen

Forslag illustreret på skyggemodel med 2,5 m højdekurver. Dæmpet grøn farve viser eksisterende skovbevoksning, som foreslås ryddet. Kollen og bakkens skulder, der leder direkte op mod Himmelbjergtårnet ryddes for træer. Skoven møder kollen i et kurvet forløb for at bøjer af og følger sænkningen i bakkens side ned mod Julsø. Spredte træer og trægrupper bevares og skaber bløde overgange mellem skov og lysåbne områder.

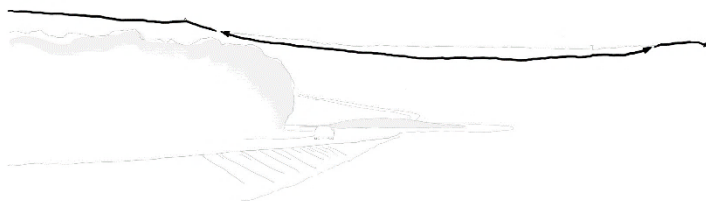
Skov der bevares

Skov der ryddes

Skov der bevares

Udsigt ved ankomsten til Ry i 2022

Skovens kronetag har ændret horisontlinjen, så Himmelbjergets fald ned mod dalbunden er mindre stejlt, og det kun er Himmelbjergtårnets tag, der anes i horisontlinjen.

Udsigt fra Ry gadebillede i 2022

Skoven på Birkhede bryde horisontlinjen, og skoven på østsiden af Himmelbjerget har løftet horisontlinjen, så kun tårnets tag stikker op.

Udsigt fra Ålekronen i 2022

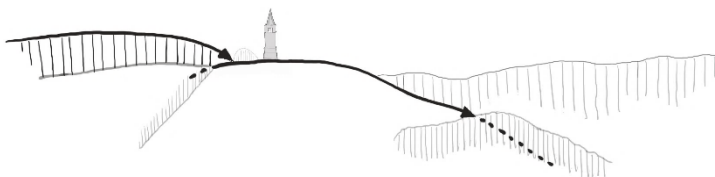
Skov har ændret horisontlinjen, så Himmelbjergets fald ned mod dalbunden er mindre stejlt, og Himmelbjergtårnet står 'bag' horisontlinjens højdepunkt.

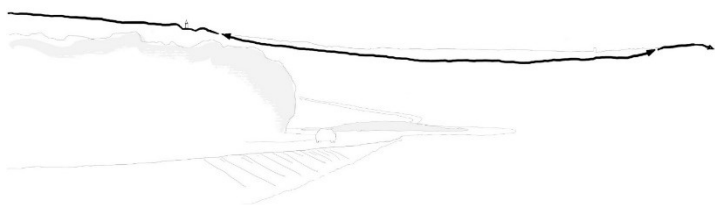

Udsigt fra Møgelø/ Julsø i 2022

Skov har ændret horisontlinjen, så der er et nyt højdepunkt øst for Himmelbjerget, der overlapper med og slører oplevelsen af Kollen og dens fald mod øst.

Himmelbjergtårnet er placeret på horisontlinjens 'næst øverste trin'. Skovbrynets abrupte, lange og lige forløb ned ad bakken skaber en visuel ledelinje, der står i kontrast til landskabets former.

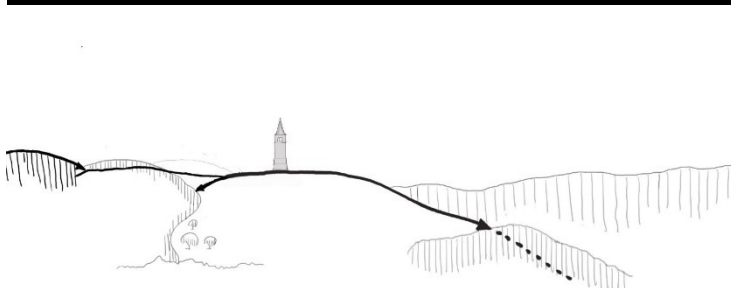
Forslag til udsigt ved ankomsten til Ry
Himmelbjergets kol med tårnet som
visuelt fikspunkt i horisontlinjen
indrammes af skovens silhuet.

Forslag til udsigt fra Ry gadebillede
Himmelbjergets kol indrammes af
skovens silhuet og tårnet står frit
placeret som visuelt fikspunkt i
horisontlinjen.

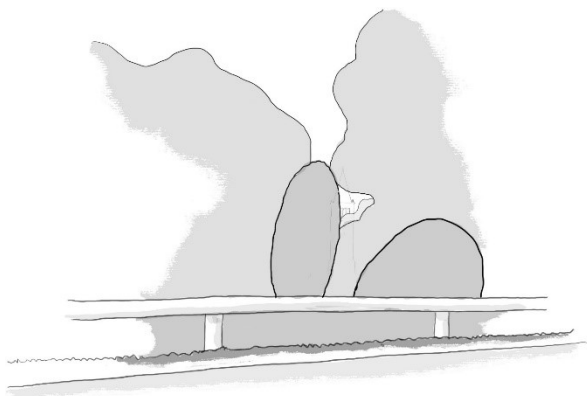
Forslag til udsigt Ålekronen
Himmelbjergets kol træder frem og
tårnet er frit placeret i horisontlinjen.

Forslag til udsigt fra Møgelø/ Julsø
Himmelbjergets kol ligger frit i
horisontlinjen så bakkens fald mod
øst og vest træder frem. Skovbrynets
forløb ned mod Julsø forskyder, men
følger de dominerende visuelle
ledelinjer i landskabet.

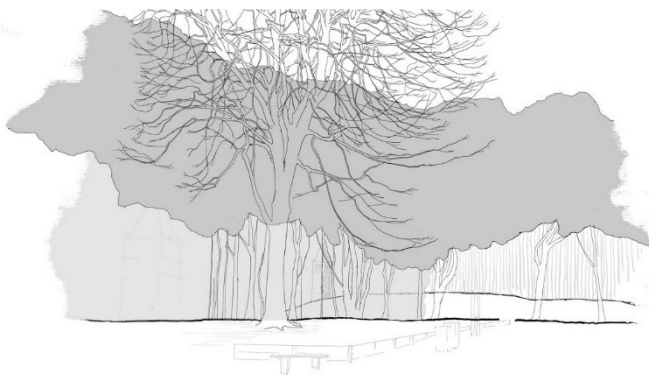
Udsigt i sidste sving før P1

Himmelbjergtårnet er i øjenhøjde. I vinterhalvåret ses næsten hele tårnets profil. I sommerhalvåret lukker træernes løvværk udsigtskilen, så tårnet ikke ses.

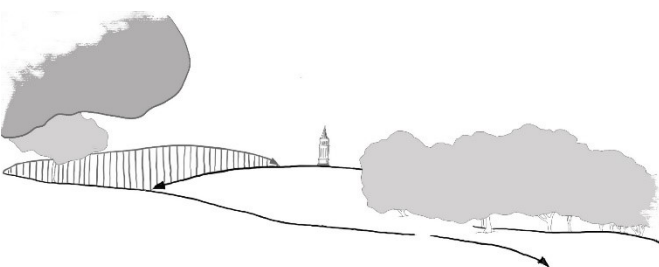
Sammenfletning af stier fra P1

Skoven danner en klar og tydelig indramning af legepladsen, men løvværket lukker også for kig til Himmelbjergtårnet.

Udsigt ved foden af Slangestien

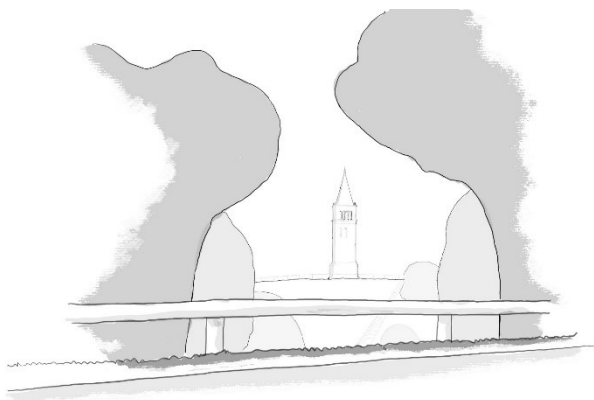
Ved foden af Slangestien ledes blikket mod Himmelbjergtårnet, mens stien fører bag om bakken. De spredte egetræer langs Slangestien giver udsigten dybde, ved at danne forgrund og mellemgrund. Skoven på østsiden af Himmelbjerget har dannet en ny, højere horisontlinje, der går ind over Kollen

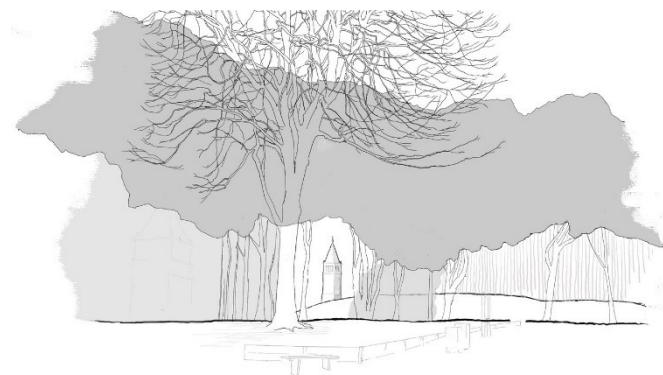
Udsigt ved foden af trappen

Herfra går man direkte op mod tårnet. Oplevelsen af tårnets 'frie' placering på Kollen sløres af træer og opvækst vest for trappen, særligt i sommerhalvåret.

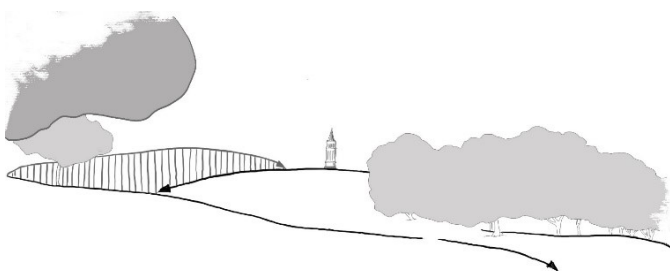

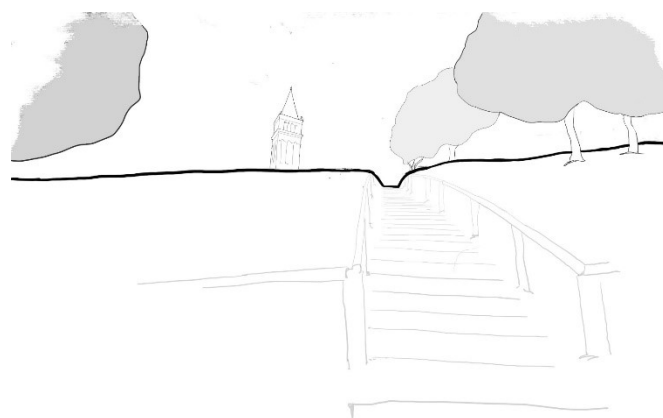
Udsigt i sidste sving før P1
 Skoven åbner sig og indrammer en udsigtskile til Himmelbjergtårnet. Udsigtskilen ligger i forlængelse af køreretningen hen mod svinget, så tårnet er point de vue i længere tid.

Sammenfletning af stier fra P1
 Et vindue under kronetaget giver et præcist kig til Himmelbjergtårnet.

Udsigt fra foden af Slangestien
 Ved foden af Slangestien ledes blikket mod Himmelbjergtårnet, mens stien fører bag om bakken. De spredte egetræer langs Slangestien giver udsigten dybde, ved at danne forgrund og mellemgrund. Skoven på østsiden af Himmelbjerget bøjer af inden Kollen.

Udsigt ved foden af trappen
 De spredte tilbageblevne træer giver udsigten til tårnet dybde, ved at danne forgrund og mellemgrund.

Naturstyrelsen Søhøjlandet
Vejlbo, Vejsøvej 12
8600 Silkeborg

www.nst.dk